

Avdelningen för hållbar energianvändning
Enheten för teknik och marknad
Åke B Lindström
+46165442126
ake.lindstrom@energimyndigheten.se

Miljödepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande angående Boverkets rapport om byggnaders tekniska utformning mm - Så mår våra hus

Energimyndigheten har 2009-10-06 fått Boverkets rapport Så mår våra hus på remiss. Rapporten omfattar viktiga frågeställningar som påverkar byggnaders energianvändning varför Energimyndigheten lämnar ett relativt omfattande remissvar.

Sammanfattning

Energimyndigheten:

- anser att rapporten i huvudsak är väl genomarbetad och ser positivt på det fördjupningsarbete som ska genomföras
- konstaterar att det finns många energieffektiviseringsåtgärder att genomföra, men många av åtgärderna genomförs inte, varför Energimyndigheten hade förväntat sig en djupare analys av behovet av och förslag till skärpta åtgärder/styrmedel för om- och nybyggnation
- konstaterar att rapporten innehåller ett antal förslag till åtgärder, som bör lyftas fram, konsekvensbeskrivas och kostnadsbedömas
- tillstyrker Boverkets förslag om forskning för ökad kunskap och utveckling av bättre byggteknik för att undvika fuktskador mm, med tillägget att ökade insatser genomförs för kvalitet, information, kunskapsspridning och kompetensuppbyggnad i byggprocessen
- anser att ett förslag angående förstärkt tillsyn är nödvändigt för att råda bot på de allvarliga brister som redovisas i rapporten
- anser att det är viktigt att samtliga byggnader där människor vistas har fungerande ventilation och att mål ska formuleras så att önskat resultat uppnås, inte enbart för att skapa mätbarhet, och för att både kort- och långsiktigt påverka utvecklingen i rätt riktning
- anser att även de övriga fördelar som kan uppnås vid bullersanering bör redovisas både i rapporten och i andra sammanhang, samt att krav bör ställas på att bulleråtgärder samordnas med åtgärder för energieffektivisering
- instämmer i vikten av att bevara kulturvärden och anser att en avvägning mellan bevarande och effektivisering är nödvändig, och möjlig att uppnå, så att energieffektiviseringsmålen kan uppnås. Energimyndigheten förslår att riktlinjer utarbetas för att underlätta det framtida arbetet med energieffektivisering och bevarande i byggnadsbeståndet

Energimyndighetens ställningstagande

Generellt

Energimyndigheten konstaterar att rapporten innehåller ett antal förslag till åtgärder, som bör lyftas fram, konsekvensbeskrivas och kostnadsbedömas.

Energi

Boverket konstaterar (s 16) att det inte räcker med att effektivisera befintliga byggnader utan att även nya byggnader som uppförs måste använda mindre energi än vad dagens byggregler kräver. Energimyndigheten instämmer i denna slutsats och utgår från att skärpningar införs i både ny- och ombyggnadsregler. Inriktningen bör vara att reglerna blir bättre anpassade till dagens möjligheter att bygga energieffektivt med fokus på tekniska åtgärder som i första hand minskar använd energi (låga u-värden, hög värmeåtervinning etc) men även åtgärder som premierar produktion av lokal förnyelsebar energi.

Boverket ger, trots ovanstående slutsats, inga förslag till styrmedel för energi (s 16) eftersom åtgärder i energideklarationerna är lönsamma för fastighetsägaren. Energimyndigheten har precis som Boverket konstaterat att det finns många energieffektiviseringsåtgärder att genomföra, men många av åtgärderna genomförs inte. Orsaken till detta är inte enbart informationsbrist utan även t ex delade incitament ("split incentives"). I energipropositionen anges att en informations- och rådgivningsportal ska tas fram för att stödja genomförandet av åtgärder.

Energimyndigheten hade förväntat sig en djupare analys av behovet av skärpta eller nya styrmedel för om- och nybyggnation för att undanröja de marknadsbarriärer som finns.

Energimyndigheten anser att Boverket i rapporten ska använda definitionen i direktivet för främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (dir 2009/28/EG) när det gäller vilka värmepumpar som ska betraktas som förnybara (s 113).

Boverket redovisar i rapporten (s 60) svårigheter att göra beräkningar eftersom olika ytmått används vid olika beräkningar. Energimyndigheten efterfrågar att en analys görs av vilken av areorna A_{temp} /BOA som ska användas vid energieffektiviseringsberäkningar. Energimyndigheten deltar gärna i ett fortsatt arbete för att reda ut vilken area som ska användas så att målet kan följas upp.

Boverket skriver i rapporten att det förekommer användning av fossila bränslen vid produktion av el och fjärrvärme och att den produktionen ligger utanför bebyggelsesektorns påverkansmöjligheter (s 60).

Energimyndigheten konstaterar att Sverige har en värmemarknad där olika uppvärmningssystem konkurrerar med varandra, t.ex. fjärrvärme med en oljepanna. Denna utgångspunkt innebär att bebyggelsen kan påverka alla uppvärmningsformer och även utsläpp från el- och fjärrvärmeproduktion orsakat av bebyggelsens energianvändning. Energimyndigheten delar därmed inte Boverkets uppfattning att eventuella utsläpp från el- och fjärrvärmeproduktionen

behandlas på ett specifikt sätt. Denna systemsyn riskerar att leda till ett missbruk av samhällets resurser.

Fukt

Jämförelse mellan ELIB och BETSI (s 16) visar på att antalet fuktskador ökat. En orsak som anges är felaktigt utförd tilläggsisolering av vindar. Negativa faktorer, såsom fukt, mögel, emissioner och annat som påverkar inomhusklimat samt människors hälsa, motverkar uppfyllandet av delmålet. Energimyndigheten tillstyrker Boverkets förslag (s 45) om forskning för ökad kunskap och utveckling av bättre byggteknik för att undvika fuktskador, med tillägget att ökade insatser genomförs för kvalitet, information, kunskapsspridning och kompetensuppbyggnad i byggprocessen. Förslaget har inte konsekvensbeskrivits i rapporten.

Boverket föreslår krav på fuktbesiktningar vid överlåtelse av småhus (s 19) utan att tydligt inkludera besiktning av ventilationen trots att rapporten redovisar vikten av fungerande ventilation:

- Målet för radon i småhus är svårt att nå (s 17)
- God ventilation kan leda till färre fuktskador i byggnader (s 26, 43)
- Minska koncentrationen av svampsporer och flyktiga kemiska ämnen mm (s 39)
- Behov av förbättrad ventilation i småhus med självdragsventilation (s 44)
- Ökad komfort (s 121)
- Förbättrad folkhälsa (s 121)

Energimyndigheten anser att fuktbesiktningen även ska omfatta besiktning av byggnadens ventilation.

Eftersatt underhåll

Boverket konstaterar (s 23) att många byggnader idag inte uppfyller gällande krav och att det är förknippat med stora kostnader att uppgradera byggnadsbeståndet för att nå det föreslagna omformulerade delmålet, varför de bedömer att det är orealistiskt att sätta mål utöver dagens lagkrav, under den tidsram som gäller för miljökvalitetsmålen. Bedömd kostnad är minst 100 miljarder kronor exklusive tillsyn. Samtidigt redovisar Boverket (s 16) att kostnaderna för att åtgärda identifierade skador och tillgodose underhållsbehovet uppgår till mellan 230 och 330 miljarder kronor vilket jämförs med dagens kostnader för underhålls- och reparationskostnader för flerbostadshus, lokaler, småhus och skolor som uppgår till ca 100 miljarder kronor per år. Energimyndigheten anser att det är viktigt att sätta mål oavsett miljökvalitetsmålen tidsram för att både kort- och långsiktigt påverka utvecklingen i rätt riktning.

Ventilation

Boverkets förslag till reviderat mål för ventilation (s 24) innebär att ca 1,9 miljoner en- och tvåbostadshus inte omfattas av delmålet. Motivet för detta är bland annat att det är svårt att definiera vad som menas med dokumenterat fungerande ventilation samt att uppföljning av målet då blir omöjlig, samtidigt

som Boverket anser att konsekvenserna av förslaget inte blir så stora (s 26). Energimyndigheten anser att mål ska formuleras så att önskat resultat uppnås, inte enbart för att skapa mätbarhet. Energimyndigheten anser att det är viktigt att samtliga byggnader där människor vistas har fungerande ventilation varför befintlig målformulering istället bör justeras till:

År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför skall det säkerställas att samtliga byggnader där människor vistas ofta, eller under längre tid, har en fungerande ventilation.

Boverket skriver (s 26) att 90 % av småhusen är egna hem, där ansvaret för den egna miljön är större än hos dem som bor i upplåtna bostäder, och att konsekvenserna av den nya delmålsformuleringen avseende ventilation inte blir så stor eftersom byggnaderna redan idag endast kontrolleras i undantagsfall. I rapporten framgår samtidigt att ca var tredje småhus har fuktskador som kan påverka inomhusmiljön (s 15, 16, 40) och att saneringstakten avseende radon i småhus är otillräcklig för att må målet i tid (s 28). Energimyndigheten anser att Boverkets konsekvensbedömning är svårbegriplig då väl fungerande ventilationsanläggningar minskar både risker för och effekterna av fukt i byggnaden samtidigt som energianvändningen i byggnaden påverkas av ventilationsanläggningens funktion. Rapportens resultat visar att ytterligare åtgärder krävs för att säkerställa miljön i småhus. Det egna större ansvaret är uppenbarligen inte tillräckligt utan behöver kompletteras med ökad kunskap och andra styrmedel.

Förstärkt tillsyn

I rapporten omnämns tillsyn ca 30 gånger och 3 gånger anges att kommunernas tillsyn behöver förstärkas, aktiveras och stimuleras. Trots detta redovisar Boverket inga förslag till åtgärder. Energimyndigheten anser att ett förslag angående förstärkt tillsyn är nödvändigt för att råda bot på de allvarliga brister som Boverket redovisar i rapporten.

Buller

Boverket redovisar kostnader på ett flertal ställen i rapporten bland annat kostnader för att bullersanera flerbostadshus. Energimyndigheten anser att även de fördelar som samtidigt kan uppnås i form av minskade energikostnader, åtgärdat eftersatt underhåll mm bör redovisas både i rapporten och i andra sammanhang, samt att krav bör ställas på att bulleråtgärder samordnas med åtgärder för energieffektivisering.

Kulturvärden

Boverket resonerar kring vikten av att bevara kulturvärden vid energieffektiviseringsåtgärder (s 68). Energimyndigheten instämmer i vikten av att bevara kulturvärden men vill ändå peka på risken för att omintetgöra möjligheterna till energieffektivisering i bebyggelsen. Energimyndigheten anser att en rimlig avvägning mellan bevarande och effektivisering är nödvändig och möjlig att uppnå, och föreslår att riktlinjer utarbetas för att underlätta det framtida

arbetet med energieffektivisering och bevarande i byggnadsbeståndet. Energimyndigheten driver idag bland annat forsknings- och utvecklingsprogrammet Spara och bevara - Energieffektivisering i kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

Specifika synpunkter

I tabell 3.3 (s 63-64) redovisar Boverket beräknade kostnader och livslängder för ett antal energibesparande tekniska åtgärder i småhus och flerbostadshus. Det är en intressant tabell men Energimyndigheten efterfrågar de data som beskriver den förväntade/antagna effektiviseringen i kWh. Dessa data behöver redovisas för att läsaren ska kunna förstå och tolka kostnadskurvan i figur 3.5 (s 66).

Energimyndigheten efterfrågar en analys av den genomsnittliga kostnaden för en sparad kWh. Rapporten redovisar i tabell 3.7 (s 67) att kostnaden varierar mellan 20 - 86 öre/kWh. Energimyndigheten anser att det är önskvärt att få veta om Boverket anser att kostnaderna är låga eller höga. Det är också viktigt att relatera nyttor och andra eventuella kostnader med åtgärderna för att bedöma vilka som ska genomföras.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Tomas Kåberger. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit utvecklingsdirektören Lars Gullbrand, avdelningscheferna Josephine Bahr Ljungdell, Zofia Lublin, Andres Muld, Birgitta Palmberger och Anneli Eriksson, biträdande avdelningschefen Eija Österberg, verksjuristen Fredrik Selander, enhetscheferna Carin Karlsson och Maria Malmkvist samt handläggaren Åke B Lindström, den sistnämnde föredragande.

Tomas Kåberger
Åke B Lindström

